

ідентичності. Зневільювання дії російської пропаганди найбільше відзначилось під час розв'язаної Росією в 2014 р. гібридної війни та повномасштабної війни 2022 р.

Список використаної літератури

1. 2015-й: політичні підсумки – думка населення. Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» та Київський міжнародний інститут соціології з 15 по 25 грудня 2015 р. URL: <https://dif.org.ua/article/2015-y-politichni-pidsumki-dumka-naselennya>
2. Гончаревський В. Цивілізаційний підхід до історії: сучасний український досвід (1991 – 2009). К.: Логос, 2011. 220 с.
3. Громадська думка населення України – червень 2006 р. Фонд «Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва». Опитування. URL: <https://dif.org.ua/article/gromadska-dumka-naselennya-ukraini-cherven-2006-roku>
4. Десяте загальнонаціональне опитування: ідеологічні маркери війни (27 квітня 2022). URL: <https://cutt.ly/FKJGkDO>
5. Матеріали віртуального круглого столу з серії «Дерусифікація, декомунізація та деколонізація у публічному просторі», 26 травня 2022. URL: <https://uinp.gov.ua/>
6. Місце України в НАТО. К.: Центр «Демократичні ініціативи», 2006. 252 с.
7. Романюк О. І. Про цивілізаційний вибір розвитку України // Дриновський збірник / Дриновски сборник. – Харків, Софія: Вид-во Болгарської академії Наук «проф. Марин Дринов», 2016. Т.IX. С. 347–356.
8. Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики / Авт. Колектив: М. І. Михальченко (керівник), та ін. К.: ІПЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2016. 440 с.
9. Україна: 30 років на європейському шляху / Ю.Якименко [та ін.]; Український центр економ. і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. К.: Заповіт, 2021. 392 с.
10. Українська культура в європейському контексті / Ю. П. Богуцький, В. П. Андрущенко, Ж. О. Безвершук та ін.; За ред. Ю. П. Богуцького. К.: Знання, 2007. 679 с.
11. Українське суспільство 1994 – 2004: соціологічний моніторинг / За ред. Н. Паніної. Київ: Заповіт, 2004. 64 с.
12. Цивілізаційний вибір України: парадигма осмислення і стратегія дії : національна доповідь / ред. кол.: С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Ю. Ж. Шайгородський та ін.; Інститут політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. К.: НАН України, 2016. 284 с.

Валентин ІВАНЕНКО

д.і.н., професор кафедри східноєвропейської історії Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Віталій КРИВОШЕЇН

д.політ.н., завідувач кафедри соціології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

ПОЛІТИКА ПАМ'ЯТІ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: КЕЙС УКРАЇНИ

Починаючи з 2007 р. євроінтеграційні процеси є визначальними у державному будівництві України – саме з цього часу, коли Європейський Союз й Україна ініціювали переговори щодо Угоди про асоціацію, наша країна встала на шлях повернення до європейської родини. І сьогодні, коли зі зброєю в руках український народ захищає свої засадничі цінності, свій цивілізаційний вибір, Україна очікує на статус кандидата в члени ЄС. Для України євроінтеграція – це не лише орієнтація на діючу в провідних європейських країнах модель соціально-економічного розвитку, яка передбачає модернізацію економіки, подолання

технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки (і перш за все на ринок ЄС), але і політична стратегія, яка спрямована на створення надійних механізмів політичної стабільності, демократії та безпеки. Саме зближення з ЄС відповідає споконвічним чаянням українського народу, стимулює демократичний розвій України. Крім того, у воєнних реаліях сьогодення, членство в Європейському Союзі відкрис шлях до колективних структур спільної безпеки, активізації співробітництва в боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, контрабандою, нелегальною міграцією, наркобізнесом тощо.

Дієвим інструментом євроінтеграції в Україні виступає політика пам'яті. Саме через політику пам'яті як сукупності офіційних репрезентацій історичного минулого, комеморативних стратегій та практик, орієнтованих на формування історичної пам'яті, держава задає своїм громадянам певні рамки (фрейми) сприйняття, розуміння та запам'ятовування. Тим самим держава прагне затвердити певні інтерпретації історичних подій як домінуючі, виконуючи символічну (надання значущості події), інтерпретативну (трактування події для потреб поточної політики) та ідентифікаційну (вплив на формування національної ідентичності) функції.

У політиці пам'яті в Україні нарівні держави у різні історичні періоди набували актуалізації різні наративи. Так, у початковий період (кінець 1980 – 1991 рр.) під час трансформації свідомісного рівня у політиці пам'яті актуалізуються теми козацтва, витоків української державності, українського національного руху, української революції 1917 – 1920-х років, руйнації храмів, Голодомору 1932–1933 рр., репресій та ін. За президентську каденцію Леоніда Кравчука (грудень 1991 – липень 1994 рр.) спостерігається значний плюралізм стратегій політики пам'яті стосовно ставлення до Російської імперії та СРСР, ролі України в цих державних утвореннях – радянська модель все ще продовжувала існувати, проте народжувалася нова україноцентрична модель. За президентську каденцію Леоніда Кучми (липень 1994 – січень 2005 рр.) у політиці пам'яті також відбувалася конкурентна боротьба двох моделей пам'яті, проте спостерігалася намагання механічного поєднання парадигм національної та радянської історії. За президентську каденцію Віктора Ющенка (січень 2005 – лютий 2010 рр.) у політиці пам'яті починає домінувати україноцентричні наративи (зокрема, теми Голодомору та УПА). Проте за незавершену президентську каденцію Віктора Януковича (лютий 2010 – лютий 2014 рр.) політика пам'яті повертається до амбівалентної історичної політики, а за президентську каденцію Петра Порошенка (червень 2014 – травень 2019 рр.) політика пам'яті знову повертається до україноцентристської моделі – саме у цей період відбулася докорінна зміна моделі політики пам'яті через втілення політики декомунізації. Новий період, який бере відлік з моменту обрання президентом України Володимира Зеленського, характеризується укріпленням україноцентризму в політиці пам'яті. Тобто спостерігається хвилеподібний характер розвитку політики пам'яті в Україні, яка демонструє «хитання» від україноцентричності до багатовекторності – за часів Л. Кравчука намічаються тенденції до україноцентричності, за часів Л. Кучми – до багатовекторності, за часів В. Ющенка – до україноцентричності, за часів В. Януковича – до багатовекторності, за часів П. Порошенка і В. Зеленського – до україноцентричності [1]. По суті, в актуальних реаліях україноцентристська модель історичної пам'яті втілює європейські цінності, притаманні українському державотворчому процесові.

В основі україноцентристської моделі історичної пам'яті покладено гранд-нарратив, ключовими сюжетами якого є Голодомор 1932 – 1933 рр., який покликаний був виконувати роль основного символу, що має об'єднати історичну свідомість всіх українців, і ставлення до УПА та її очільників, суперечливість якого поки ще заважає утвердженню монолітності історичної пам'яті на загальнонаціональному рівні.

Показовим у реалізації україноцентристської моделі історичної пам'яті є започаткування Державної програми «Реабілітовані історією», спрямованої на національне і культурне відродження України, розбудову її державності. У цьому документі наголошувалося на

необхідності підготовки багатотомного науково-документального видання про жертви репресій в Україні, що є винятково значущим для глибокого і всебічного вивчення національної історії, особливо тих її сторінок, які протягом тривалого часу невиврачено замовчувалися.

Про успішність реалізації україноцентристської (проєвропейської) моделі історичної пам'яті свідчать численні соціологічні дані. Так, за моніторингом Центру Разумкова, на питання «Якби Ви взяли участь у референдумі стосовно вступу України до ЄС, то якби Ви проголосували?» респонденти дали ствердну відповідь (по виборці в цілому) у грудні 2017 р. – 59,5 %, у грудні 2018 р. – 58,9 %, у грудні 2019 р. – 56,5 %, у грудні 2020 р. – 58,2 %, у березні 2021 р. – 59,4 %, а серед тих, хто має намір взяти участь в референдумі (тобто моделювання реального голосування) у грудні 2017 р. – 76,5 %, у грудні 2018 р. – 75,3 %, у грудні 2019 р. – 69,6 %, у грудні 2020 р. – 76,3 %, у березні 2021 р. – 79,6 % [2, с. 108].

Очевидно, що внаслідок повномасштабного вторгнення російських загарбників прихильників радянської (проросійської) моделі історичної пам'яті не залишиться зовсім, а домінуючими принципами політики пам'яті будуть такі тези: Україна – це частина європейської цивілізації; українці як і росіяни та білоруси – самостійний та рівноправний історичний етнос; Україна має відмінну від російської історію, свій історичний процес і відповідно – історичну пам'ять. Отже, в актуальних українських реаліях політика пам'яті відкриває більш широке поле для міжетнічного діалогу та європеїзації.

1. Іваненко В., Кривошеїн В. Державна політика пам'яті в сучасній Україні в умовах інформаційної війни (2014 – 2021 рр.). *Грані*. 2022. Т. 25, № 2. С. 16–21.
2. Україна – ЄС: шлях до політичної асоціації. К.: Центр Разумкова, 2021. 120 с.

Інга ІОАННО

аспірантка кафедри соціально-гуманітарних наук

Навчально-наукового інституту публічної служби

та управління, ДУ «Одеська Політехніка»

МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ІННОВАЦІЙНИХ РІШЕНЬ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Тези підготовлено в межах наукової теми «Сучасні інновації в системі публічного управління в умовах глобалізаційних ризиків та кризових явищ» і стосуються доцільності інновацій в сучасних комунікаціях в контексті електронного урядування.

Дослідження електронного урядування, у яких розкриваються відносини громадян та влади, організаційні структури державних установ, ефективність уряду, інклюзивність політикостворення процесів, поширення інновацій та управління цифрою епохою, – актуальні для широкої спільноти науковців у сфері державного управління.

Поширення інновацій – не така класична тема у вивченні державного управління, але вона добре пов'язана з літературою про інновації в державному секторі, яка швидко поширюється. Можна навіть стверджувати, що для цієї теми саме технологічні розробки спонукали науковців державного управління вивчати зміни в інший спосіб, але зараз ця структура застосована для вивчення широкого набору соціальних інновацій. Загалом, поширення інновацій електронного уряду, здається, зумовлено здебільшого бажанням відповідати очікуванням зовнішнього світу високотехнологічного уряду, який використовує нові технології [1].

Уряди та громадськість у Європі та в усьому світі звернулися до інновацій у відповідь на різноманітні економічні, екологічні та соціальні проблеми, з якими ми стикаємося. Однак інновації часто опиняються в тому, що в народі називають «долиною смерті» між створенням на початку, розробкою та впровадженням продукту. Отже, переваги інновацій не завжди досягають громадян. Крім того, критично обґрунтоване управління інноваціями має значення, оскільки воно дозволяє керувати інноваціями у відповідь на цінності та кінцеві точки, яких